

ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემია
Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences

შ რ ო მ ე ბ ი
PROCEEDINGS
XIX-XX

გამომცემლობა „მერიდიანი“, თბილისი
Publishing House “Meridiani”, Tbilisi

2020

მთავარი რედაქტორი ოთარ ჟორდანია
რედაქტორები: თემურ ჩილაჩავა, მერი გაბედავა, ნონა (ნაზი) უშვერიძე
პასუხისმგებელი მდივანი: ირმა ზაქარაია

სარედაქციო საბჭო

მარია კორნელია ბარლიბა, რუმინეთი (*კულტუროლოგია*), ბადრი გოგია, საფრანგეთი (*ისტორია*), ტანია კაპიკი, საბერძნეთი (*ტურიზმი*), ანზორ მიქაია, აშშ (*ქიმია*), ჰენრიკ პაპროცკი, პოლონეთი (*თეოლოგია*), ლიუბოვ სოლოვიოვა, რუსეთი (*ეთნოლოგია*), დავით ყოლბაია, პოლონეთი (*ისტორია*), მარია კონიუშკევიჩი, ბელორუსი (*ფილოლოგია*).

სარედაქციო კოლეგია

ჭიათურისა და საჩხერის მიტროპოლიტი დანიელი (დათუაშვილი), ზოია ადამია, დიანა ალანია, ეკატერინე ბაკარაძე, მერი გაბედავა, ნუგზარ ებანოიძე, ეკა ვარდოშვილი, ანზორ თოთაძე, გურა კვარაცხელია, მედეა კვარაცხელია, პაატა კოლუაშვილი, მაია მარღანია, ანტონინა მსხილაძე, ნოდარ ნათაძე, ქეთევან პავლიაშვილი, ავთანდილ სილაგაძე, ნონა (ნაზი) უშვერიძე, გულნარა ქარჩავა, მალხაზ ღვინჯილია, მანანა შელია, ვაჟა შენგელია, თემურ ჩილაჩავა, ნოდარ ჩხარტიშვილი, გივი ცინცაძე, მარატ ციციშვილი, მინედა ჭანტურია, ნოდარ ჭითანავა, გულნაზ ხუხუა, მარინა ჯაიანი, ლილიანა ჯანაშია, ლევან ჯინჯიხაძე, ჯემალ ჯინჯიხაძე.

Editor-in-Chief: Otar Zhordania

Editors: Temur Chilachava, Meri Gabedava, Nona (Nazi) Ushveridze

Executive Secretarie: Irma Zakaraia

EDITORIAL COUNCIL

Maria Cornelia Barliba, Romania (*Culture Studies*), Badri Gogia, France (*History*), Tania Kapiki, Greece (*Tourism*), David Kolbaia, Poland (*History*), Anzor Mikaia, USA (*Chemistry*), Henrik Paprotsky, Poland (*Theology*), Lubov Soloviova, Russia (*Ethnology*), Sergi Volkov, Ukraine (*Chemistry*), Maria Koniushkevich, Belarus (*Philology*).

EDITORIAL BOARD

Metropolitan Daniel (Datuashvili) of Chiatura and Sachkhere Eparchy, Zoia Adamia, Diana Alania, Ekaterine Bakaradze, Meri Gabedava, Mineda Chanturia, Temur Chilachava, Nodar Chitanava, Nodar Chkhartishvili, Nugzar Ebanoidze, Malkhaz Ghvinjilia, Marina Jaiani, Liliana Janashia, Jemal Jinjikhadze, Levan Jinjikhadze, Gulnara Karchava, Gulnaz Kukhua, Gucha Kvaratskhelia, Medea Kvaratskhelia, Paata Koghuashvili, Maia Marghania, Antonina Mskhiladze, Nodar Natadze, Ketevan Pavliashvili, Avtandil Silagadze, Manana Shelia, Vazha Shengelia, Anzor Totadze, Givi Tsintsadze, Marat Tsitskishvili, Nona (Nazi) Ushveridze, Eka Vardoshvili.

მისამართი: ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემია, 0186, საქართველო, თბილისი, მ. თამარაშვილის ქ., 15ა.

Address: Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences, 15a T amarashvili st. 0186, Tbilisi, Georgia.

www .taas.ge; tskhumabkhazianacademy@gmail.com; T el. 2 18 39 42

© ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემია

© Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences

კრებული დაიბეჭდა აფხაზეთის მეცნიერთა მხარდაჭერის პროგრამის დაფინანსებით.
This Volume of the Proceedings was Published under the framework of Supporting Programme for Scientists from Abkhazia.

პროექტის ხელმძღვანელი: ლევან ჯინჯიხაძე
Projet Manager: Levan Jinjikhadze

ISSN 2233-3363

უკ (UDC) 908(479.224)
ც-998

სამშვიდობო პროცესების საკადრო უზრუნველყოფის კრიზისი საქართველოში
(პოლიტიკის მეცნიერებების სწავლების დეფექტები)

ალექსანდრე რუსეცი ფსიქოლოგიის დოქტორი, პროფესორი, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის გეოპოლიტიკური მოდელირების ლაბორატორიის ხელმძღვანელი, პოლიტიკის მეცნიერებების საერთაშორისო ასოციაციის და პოლიტიკური ფსიქოლოგიის საერთაშორისო საზოგადოების წევრი. საქართველო, 0192, თბილისი, ჩარგლის ქ., #7
E-mail: alex_scirs@yahoo.com

წარმოადგინა ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის პოლიტიკური კონფლიქტებისა და მშვიდობის მშენებლობის ინსტიტუტმა

აბსტრაქტი. აფხაზეთის და სხვა პოლიტიკური კრიზისების მოუგვარებლობის ერთ-ერთი მიზეზია პოლიტიკური მეცნიერებების არასაკმარისი გამოყენება. საჭირო მიმართულებების სპეციალისტები ან არ გვყავს, ან გვყავს, მაგრამ ისინი არ არიან ჩართულები პროცესში. ეს არის შედეგი ადამიანური რესურსების და განათლების სისტემის მართვის დაბალი დონის, რაც საერთაშორისო რეიტინგებითაც დასტურდება. ჩვენი ვარაუდით, პოლიტიკის მეცნიერებების სწავლებაში არსებული დეფექტები განპირობებულია იმ გაუმართავი ნორმატიული ბაზით, რომლის მიხედვითაც მიმდინარეობს სამეცნიერო და სასწავლო პროცესი საქართველოს უმაღლეს სასწავლებლებში.

კვლევის მთავარი ობიექტი – ქართული პოლიტოლოგიის სკოლა და მისი შესაძლებლობები პოლიტიკური კრიზისების მართვის თვალსაზრისით.

კვლევის საგანი – განათლების სისტემის „ხერხემალი“ – ეროვნული საკვალიფიკაციო ჩარჩო (საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის ბრძანებები – #120/ნ, 10/12/2010, №69/ნ, 10/04/2019) და მასში წარმოდგენილი ის სტრუქტურა, რომელიც ეხება პოლიტიკის მეცნიერებების სფეროში სპეციალისტების მომზადებას.

კვლევის ფარგლებში

- შედარებითი ანალიზის საფუძველზე შევისწავლეთ ბოლო 10 წლის განმავლობაში მიღებული ეს ორი დოკუმენტი;
- ჩავატარეთ საერთაშორისო დონეზე არსებულ ანალოგიურ დოკუმენტებთან მათი შედარება და ანალიზი;
- გამოვიკვლიეთ ამ დარგში მოღვაწე სპეციალისტების აზრი;
- მოვახდინეთ სამშვიდობო პროცესების მართვის სფეროში არსებული ტექნოლოგიების და მათი საკადრო უზრუნველყოფის პოლიტიკის ანალიზი.

კვლევის შედეგი ადასტურებს, რომ

1. საქართველოს კვალიფიკაციათა ჩარჩოში არსებული პოლიტიკის მეცნიერებების -პროფესიების, სპეციალობების, სპეციალიზაციების და ვინრო სპეციალიზაციების სტრუქტურა არ უწყობს ხელს საქართველოს პოლიტიკური პროცესების (სახელდობრ, სამშვიდობო პროცესები) უზრუნველყოფას შესაბამისი კადრებით.
2. განხილულ დოკუმენტში წარმოდგენილი შეცდომები ატარებენ ქრონიკულ ხასიათს, რაც შეიძლება იყოს შემთხვევითი ან მიზანდასახული მოქმედებების შედეგი და რომელიც უქმნის სტრატეგიულ საფრთხეს საქართველოს ეროვნული უშიშროების ინტერესებს და მოითხოვს საგანგებო ტრანსფორმაციას.
3. აფხაზეთის პოლიტიკური კრიზისის პოზიტიური ტრანსფორმაციისათვის

აუცილებელია ადეკვატური ნორმატიული ბაზის შექმნა და შესაბამისი კვალიფიკაციის პოლიტიკის მეცნიერებების სპეციალისტების მომზადება.

საკვანძო სიტყვები: მოუგვარებელი კონფლიქტები; პოლიტიკური კრიზისი; დივერსია.

პრობლემის აქტუალობა

აფხაზეთის პოლიტიკური კრიზისის ხანგრძლივი მოუგვარებლობის ერთ-ერთ მიზეზს შესაბამისი პროფესიონალების სიმრავლე და მათი კვალიფიკაციის ხარისხის ნაკლებობა წარმოადგენს. ამ შემთხვევაში, ჩვენ ვისაუბრებთ პროფესიონალ მეცნიერთა და, ზოგადად, მეცნიერების როლზე სამშვიდობო პროცესებში, ანუ სამშვიდობო პროცესების სამეცნიერო უზრუნველყოფაზე.

სამწუხაროდ, ამ მიმართულებით, დღეს, არ არსებობს გააზრებული პოლიტიკა და ამის ერთ-ერთი მიზეზი პოლიტიკური პროცესების მართვის დაბალი დონეა:

- არ ხდება გაცნობიერება იმისა, რომ ასეთი სპეციალისტები არსებობენ;
- ასეთი სპეციალისტები არ გვყავს ან გვყავს, მაგრამ არ არიან ინტეგრირებულნი სამშვიდობო პროცესში;
- განათლების პოლიტიკა ამ მიმართულებით არის მონყვეტილი რეალობას და ემსახურება პრიმიტიულ კომერციულ ინტერესებს;
- არ არსებობს მარკეტინგული კვლევების კულტურა და გადანყვეტილებები, თუ რა კვალიფიკაციის სპეციალისტები უნდა მოვამზადოთ, მიიღება სხვა ქვეყნებში არსებული მოდელის უსისტემო და პრიმიტიული კალკირებით;
- განათლების პოლიტიკის ბლოკამდე არ მიდის არც საკანონმდებლო ორგანოს და არც სამოქალაქო პროფესიული საზოგადოების დაკვეთები;
- მეცნიერების და ექსპერტების მხრიდან არ ხდება ამ პროცესის შესაბამისი შეფასება.

ეს პრობლემა ეხება განათლების ყველა სფეროს და, განსაკუთრებით, მტკივნეულია პოლიტიკური მეცნიერებების სფეროში არსებული დინამიკა, რომელიც კარგად აჩვენებს ჩვენი პოლიტიკური აზროვნების კულტურის დონეს.

ამ პრობლემების ინდიკატორი და „ხერხემალი“ – ეროვნულ საკვალიფიკაციო ჩარჩო – წარმოდგენილი პროფესიების უსისტემო ჩამონათვალია. ამიტომ ჩვენ ამ სტატიაში წარმოვადგენთ ამ ჩამონათვალის მოკლე კრიტიკულ ანალიზს. უფრო ფართოდ ეს პრობლემატიკა წარმოდგენილი იქნება მონოგრაფიაში, რომელიც გამოქვეყნდება 2020 წლის დეკემბერში.

პოლიტიკური ფილოსოფია და პოლიტიკის მეცნიერებები

მეცნიერებაში და პრაქტიკაში პარალელურად თანაარსებობს პოლიტიკური თეორიის ორი აკადემიური მიმართულება: პოლიტიკური ფილოსოფია (ნორმატიული პოლიტიკური თეორია) და პოლიტიკის მეცნიერებები (პოლიტოლოგია). მიუხედავად იმისა, რომ ორივე ამ მეცნიერებას გააჩნია კვლევების დამოუკიდებელი ველი, მათ შორის არის გადაკვეთის დიდი სივრცე. პოლიტიკური ფილოსოფიის სისუსტე განსაზღვრავს, ზოგადად, არსებული პოლიტიკური აზროვნების მდგომარეობას. მას გააჩნია განსაკუთრებული ეგზისტენციური მისია. ამ თვალსაზრისით, საინტერესოა ქართველი მეცნიერის, პოლიტიკური მეცნიერებების დოქტორის, თამარ კიკნაძის განმარტება.¹

¹ პოლიტიკური ფილოსოფია იკვლევს კონკრეტული საკამათო პოლიტიკური მოვლენების მნიშვნელობას, მაგ., ადამიანური „მე“-ს ბუნებას, ან მორალური პასუხისმგებლობის გაგებას.

როგორც 2010 წლის „უმაღლესი განათლების ეროვნული საკვალიფიკაციო ჩარჩოს“ დოკუმენტიდან ნათლად ჩანს, პოლიტიკური ფილოსოფიის სპეციალიზაციები არაა წარმოდგენილი, რაც ნიშნავს, რომ საქართველოში მზადდებოდნენ (?!), ზოგადად, პოლიტიკური ფილოსოფიის სპეციალისტები – 100602 პოლიტიკის ფილოსოფია (ფილოსოფიის მიმართულება), ხოლო 2019 წლის განახლებულ დოკუმენტში ეს მიმართულება საერთოდ ამოღებულია. შესაძლებელია ვივარაუდოთ, რომ არაა დანახული მისი ფუნდამენტური როლი.

პოლიტიკური ფსიქოლოგია

ეს სპეციალობა 2010 წლის დოკუმენტში ცალკეა წარმოდგენილი – 070706 პოლიტიკური ფსიქოლოგია (ფსიქოლოგიის მიმართულება) (National Qualifications Framework), ხოლო 2019 წლის დოკუმენტში ის საერთოდ გაქრა ჩამონათვალადან. პოლიტიკური ფსიქოლოგიის სპეციალისტები საქართველოს განსაკუთრებით სჭირდება, რადგან ქვეყანა იმყოფება საინფორმაციო-ფსიქოლოგიური ომის პირობებში. ეს მიმართულება წარმოადგენს პოლიტიკის მეცნიერებების და ფსიქოლოგიის გადამკვეთ სივრცეს. ასევე მნიშვნელოვანია, რომ ის ერთმანეთთან აკავშირებს პოლიტიკური ფილოსოფიის და პოლიტიკის მეცნიერებების კვლევების სხვადასხვა მიმართულებას. პოლიტიკური ფილოსოფიის და პოლიტიკური ფსიქოლოგიის სასწავლო პროგრამებიდან ამოგდება რიგ ექსპერტში დამსახურებული მრისხანება გამოიწვია. მაგალითად, ცნობილი ქართველი ფსიქოლოგი, რამაზ საყვარელიძე თვლის, რომ ამ უსამართლობის აღმოფხვრისათვის აუცილებელია პოლიტიკური ფსიქოლოგიის ეროვნული საზოგადოების შექმნა. იქმნება შთაბეჭდილება, რომ ეს სპეციალობები გეგმაზომიერად არის ამოკვეთილი ნორმატიული დოკუმენტიდან. რაც უფრო სუსტად იქნება წარმოდგენილი ქართული ინტელექტუალური სპექტრი, მით უფრო იოლად მართვადი იქნება საზოგადოება. ამიტომ ასეთი ქმედებები ჩვენს მიერაც ფასდება როგორც საქართველოს ეროვნული უშიშროების პოლიტიკის სრული ნგრევის მცდელობის მაგალითი.

პოლიტიკის მეცნიერებების სპეციალობის სტრუქტურის დინამიკა 2010- 2019 წლებში

საქართველოს განათლების სისტემაში 2010 წლიდან წარმოდგენილი იყო პოლიტიკის მეცნიერებები მხოლოდ ოთხი სპეციალობა/სპეციალიზაციით. ოთხივე სპეციალობის სახელწოდება ეჭვს იწვევდა და მოითხოვდა სერიოზულ რევიზიას.

0702 პოლიტიკის მეცნიერებები:

- 070201 შედარებითი პოლიტიკა;

უდავოა, რომ არსებობს მჭიდრო კავშირი პოლიტიკურ ფილოსოფიასა და მორალის ფილოსოფიას შორის, რამეთუ ორივე მათგანი ითვალისწინებს ფასეულობების შესახებ ჩვენი შეხედულებების ბუნების კვლევას. შესაბამისად, როდესაც გნოსეოლოგიური მოსაზრების საფუძველზე გაკეთდა დასკვნა, რომ ფილოსოფიას არ ეხება ეს ნორმატიული საკითხები, საფუძველს მოკლებულად გამოცხადდა თვით პოლიტიკური ფილოსოფიაც. თანამედროვე პოლიტიკური ფილოსოფია საკმაოდ წარმატებულად ვითარდება. უკუგდებულ იქნა გნოსეოლოგიური დასკვნა, რომელიც ერთ დროს მისთვის ფატალური აღმოჩნდა. პოლიტიკური ფილოსოფია ცდილობს ერთდეროულად გაიაზროს ის, რასაც ჩვენ ვაკეთებთ, გააანალიზოს და გვიჩიოს, რა უნდა გაკეთდეს. თანამედროვე პოლიტიკურ ფილოსოფიას თავისი კონტექსტი აქვს, გასული დროის ფილოსოფოსები კი მარადიული ქეშმარიტებების ახსნას ცდილობდნენ. დღეს, ადამიანთა ცხოვრების პირობების პოლიტიკური შედეგების კვლევისას, ორივე ზემოთ აღნიშნული მიდგომა სათანადოდ ავსებს ერთმანეთს (<http://dictionary.css.ge/content/political-philosophy>) .

- 070202 ნაციონალიზმისა და ეთნიკურობის კვლევები;
- 070203 კონფლიქტოლოგია;
- 070204 უსაფრთხოების კვლევები.

2019 წელს განხორციელებული ცვლილებების შედეგად, მივიღეთ შემდეგი სურათი:

0312 პოლიტიკის მეცნიერებები და მოქალაქეობრიობის საფუძვლები Political Sciences and Civics – შეისწავლის მმართველობასა და პოლიტიკურ პრინციპებს ან პრაქტიკას. მოიცავს მოქალაქეების უფლებებისა და პასუხისმგებლობების შესწავლასაც. აქ ამკარად ჩანს იურიდიული სკოლის სპონტანური ზეგავლენა. „პოლიტიკურ მეცნიერებებს“ (თანაბარი სტატუსით) ემატება „მოქალაქეობრიობის საფუძვლები“.

- 0312.1.1 პოლიტიკის მეცნიერება Political Science;
- 0312.1.2 საერთაშორისო ურთიერთობები International Relations;
- 0312.2.1 დიპლომატია და საერთაშორისო პოლიტიკა Diplomacy and International Politics;
- 0312.2.2 უსაფრთხოების კვლევები Security Studies;
- 0312.2.3 ნაციონალიზმისა და ეთნიკურობის კვლევები Nationalism and Ethnicity Studies;
- 0312.2.4 ევროპული ინტეგრაცია European Integration.

შედარებითი ანალიზი გვაჩვენებს, რომ შენარჩუნდა ძველი და გაჩნდა ახალი გაურკვევლობები. ეს ქმნის პრობლემას უმაღლესი განათლების მენეჯერებისათვის და შესაბამისი პროგრამების ხელმძღვანელებისათვის. განსაკუთრებულად კი იმ აბიტურიენტებისათვის (მომავალი ბაკალავრებისათვის, მაგისტრებისათვის თუ დოქტორებისათვის), რომლებიც ლეზულობენ გადაწყვეტილებას თუ რა პროფესია და სპეციალობა აირჩიონ, ან რა მიმართულებით გააგრძელონ თავიანთი პროფესიული განვითარება.

უნდა აღინიშნოს, რომ ამ ცვლილებების მიღება მიმდინარეობდა დახურულ რეჟიმში. როდესაც 2018 წელს მივმართე განათლების სამინისტროს შესაბამის სამსახურს როგორც მკვლევარმა, მივიღე ცივი უარი და მხოლოდ ინფორმაცია იმის თაობაზე, რომ საპროექტო დოკუმენტი განსახილველად დაეგზავნებოდა უნივერსიტეტებს.

ასე, რომ საუბარი არის არა მხოლოდ ამ ნორმატიული აქტის უამრავ ხარვეზზე რომელიც აქ არის წარმოდგენილია, არამედ პროცესუალურ მხარეზეც. გამომდინარე ორივე კომპონენტიდან, ამ დოკუმენტის ლეგიტიმურობის დონე ვერანაირად ვერ იქნება დამაკმაყოფილებელი.

მთელის და ნაწილის რანგის გათანაბრების პრობლემა

როგორც ვხედავთ, კვალიფიკაციის სახელწოდებას დაემატა „მოქალაქეობრიობის საფუძვლები“, მაგრამ ეს არ არის ასახული ქვემიმართულებების სტრუქტურაში. თავისთავად, „მოქალაქეობის საფუძვლები“ შეიძლება წარმოადგენდეს პოლიტიკური კვლევების და განათლების ინტერესს, მაგრამ არ არის მიზანშეწონილი, რომ ეს ქვესისტემა ერთ დონეზე დავაყენოთ „პოლიტიკურ მეცნიერებებთან“. ეს, მეცნიერული თვალსაზრისით, დაუშვებელია. ასევე ნათლად ჩანს, რომ ეს საკითხი პოლიტიკური მეცნიერებების და სამართლის გადაკვეთის არეალშია.

საერთაშორისო ურთიერთობები და პოლიტიკის მეცნიერებები

მკითხველისთვის გაურკვეველია რითი განსხვავდება შემდეგი ორი მიმართულება:

- 0312.1.2 საერთაშორისო ურთიერთობები International Relations;
- 0312.2.1 დიპლომატია და საერთაშორისო პოლიტიკა Diplomacy and International Politics;

საერთაშორისო ურთიერთობები არსებობს ნებისმიერ სფეროში და აქ ნათლად უნდა იყოს გამოყოფილი თუ რა სეგმენტზეა საუბარი? ეს შეხება სახელმწიფოთაშორის ურთიერთობებს (ძველი მიდგომა) თუ წარმოადგენს დივერსიფიცირებულ მოდელს (ახალი მიდგომა)?

საშინაო პოლიტიკა

დოკუმენტში საშინაო და საგარეო პოლიტიკის სფეროები უნდა იყოს ნათლად გამიჯნული ერთმანეთისგან. არსებული ტერმინების წყობა ქმნის გაურკვეველობას და უაზრო თვითნებურ ინტერპრეტაციებს. პოლიტიკის მეცნიერებები უნდა იკვლევდეს როგორც საშინაო, ასევე საგარეო პოლიტიკას, ასევე მათ შორის არსებულ დამოკიდებულებებს. უფრო მეტიც, არსებული კვლევის ფარგლებში, ჩვენ აღმოვაჩინეთ, რომ მაგალითად, ესტონეთში, ტარტუს უნივერსიტეტში ფუნქციონირებს „დე-ფაქტო სახელმწიფოების კვლევების ცენტრი“ (De Facto States Research Unit).

საქართველოს ეს პრობლემა სხვაზე ძალიან უნდა ანუხებდეს. ამ ვინრო მიმართულებებით უნდა იყოს ჩამოყალიბებული შესაბამისი ხედვა და მომზადდეს შესაბამისი სპეციალობის თუ სპეციალიზაციის კადრები.

„კონფლიქტოლოგია“

2010 წლის დოკუმენტში კონფლიქტოლოგია (070203) შეიძლება (მხოლოდ გარკვეულწილად) იყოს განხილული როგორც პოლიტიკური თეორიის ნაწილი, მაგრამ მისდამი სრული დაქვემდებარება, ისე, როგორც ეს იყო წარმოდგენილი საკვალიფიკაციო ეროვნულ ჩარჩოში, იყო დაუშვებელი.

2019 წლის დოკუმენტში კონფლიქტოლოგია საერთოდ ამოიღეს პოლიტიკური მეცნიერებებიდან (რაც არის სერიოზული შეცდომა) და გადაიტანეს სოციოლოგია და კულტურის კვლევებში (0314.2.2 კონფლიქტოლოგია). ესეც სერიოზული შეცდომაა. აქ შეიძლება იყოს წარმოდგენილი ცალკე სპეციალიზაცია – „კონფლიქტის სოციოლოგია“.

ასევე უპრიანი იქნებოდა, გვესაუბრა კონფლიქტოლოგიის და პოლიტიკური მეცნიერების გადამკვეთ ქვესისტემაზე – პოლიტიკურ კონფლიქტოლოგიაზე.

ჩვენ არ უნდა მოვახდინოთ ასევე ბუნებაში არსებული არაპოლიტიკური კონფლიქტების მთელი კლასტერის იგნორირება.

ჩვენ უნდა ვამზადებდეთ პოლიტიკური კონფლიქტების სპეციალისტებს და ამავე დროს, სასურველია, რომ იყოს წარმოდგენილი სპეციალიზაციების სპექტრიც, მაგალითად: საერთაშორისო პოლიტიკური კონფლიქტების, შიდა კონფლიქტების, შერეული კონფლიქტების სპეციალიზაციები და ა.შ. მნიშვნელოვანია, რომ იქ, სადაც იკვლევენ კონფლიქტებს, მშვიდობასაც იკვლევენ. ამიტომ ამ მიმართულებითაც აუცილებელია სპეციალისტების მომზადება. გამოიკვეთა ასევე სხვა სპეციალობების და სპეციალიზაციების არსებობის აუცილებლობა, მაგალითად პოლიტიკური კრიზისების მართვის, პოლიტიკური განვითარების სპეციალისტების და ა.შ.

„ნაციონალიზმის და ეთნიკურობის“ სპეციალობა

სპეციალობა (070202 – 2010, ან 0312.2.3 – 2019) „ნაციონალიზმისა და ეთნიკურობის

კვლევები“. თვით სახელწოდებაში დაშვებულია სისტემური შეცდომები. ამიტომ „ნაციონალიზმის კვლევების“ დივერსიფიცირება უნდა ჩანდეს და ღრმად იყოს გააზრებული ეთნიკური, კონფესიური, ეკონომიკური და სხვა ტიპის ნაციონალიზმების როლი პოლიტიკურ მეცნიერებებში. მისი დაყვანა ეთნიკურ ნაციონალიზმამდე ან „ეთნიკურობამდე“ წარმოადგენს ტიპიურ რედუქციონიზმს. მეორე მხრივ, მნიშვნელოვანია, რომ ეთნიკური ნაციონალიზმის გვერდით არის ისეთი მნიშვნელოვანი კვლევის თემები როგორცაა – შოვინიზმი, ქსენოფობია, ჯგუფური ფავორიტიზმი, პატრიოტიზმი და ა.შ. ისმის კითხვა რატომ უნდა ვამზადებდეთ ჩვენ ეთნიკური ნაციონალიზმის სპეციალისტებს და არ ვამზადებდეთ პატრიოტიზმის, ანუ სამშობლოს სიყვარულის სპეციალისტებს. აქვე ჩნდება სხვა კითხვა თუ ეთნიკური კონფლიქტების სფერო გვაინტერესებს, მაშინ ეთნიკური კონფლიქტების მართვის სპეციალისტებს რატომ არ ვამზადებთ? ასევე ტერმინი „ეთნიკურობის კვლევები“ იწვევს ბევრ კითხვას.

მეთოდოლოგიური პრობლემატიკა

2010 წლის დოკუმენტში წარმოდგენილი იყო 070201 „შედარებითი პოლიტიკა“.

შედარებითი ანალიზი წარმოადგენს სამეცნიერო მეთოდს, რომელიც გამოიყენება სხვადასხვა მეცნიერებაში. ამ მეთოდს უნდა ფლობდეს, ასევე, პოლიტიკური მეცნიერების ნებისმიერი სპეციალისტი. მისი ცალკე გამოყოფა არაა ლოგიკურად გამართლებული. 2019 წლის დოკუმენტში ეს სპეციალობა საერთოდ არის ამოგდებული. მაგრამ მაშინ ჩნდება პრობლემა – ჩვენ არ ვამზადებთ პოლიტიკური კვლევების სპეციალისტებს, რომელიც უნდა მოიცავდეს კომპერატივისტებსაც.

ევროპოცენტრიზმის პრობლემა პოლიტიკურ მეცნიერებაში

არაა საკამათო, რომ საქართველოსთვის ევროპულ სამყაროსთან თანამშრომლობა წარმოადგენს სტრატეგიულ ამოცანას. ამავე დროს, საქართველოს სჭირდება სხვა პოლიტიკური განზომილების მიმართ საკუთარი პოლიტიკის ჩამოყალიბება. თვით ევროპოცენტრიზმის მიმართ, ევროპულ სამეცნიერო დისკურსში, არსებობს უამრავი ნაშრომი, სადაც ევროპოცენტრიზმი წარმოდგენილია როგორც კოგნიტური პრობლემა. ევროპოცენტრიზმი, ასევე, წარმოადგენს რედუქციონისტული აზროვნების მაგალითს. ასეთი მიდგომა არ შეიძლება იყოს ნორმალური ქვეყნისთვის, რომელიც წარმოადგენს ევროპის და აზიის ცენტრს, დიდი ახლოაღმოსავლეთის სუბ-რეგიონს, ჩრდილოეთ-სამხრეთის ან დასავლეთ-აღმოსავლეთის ცენტრს, შავი ზღვა-კასპიის ზღვის რეგიონის ცენტრს, ევრაზიის კონტინენტის ცენტრს. ამიტომ საქართველოს საერთაშორისო პოლიტიკა უნდა იყოს წარმოდგენილი როგორც პერიფერიული, ასევე ცენტრისებური განზომილებების მიხედვით და ეს მიდგომა აღწერილია ჩვენს მიერ გამოცემულ წიგნში – „არქიპელაგი კავკასია – მითები თუ რეალური პოლიტიკა“ (Rusetskiy, Dorokhina, 2009). დიდი მნიშვნელობა აქვს იმ ფაქტს, რომ ეთნიკური ქართველების მნიშვნელოვანი ნაწილი აღმოჩნდა არაევროპულ სივრცეში და მათი ინტერესების გათვალისწინებაა მეტად მნიშვნელოვანია.

სპეციალობა 0312.2.4 ევროპული ინტეგრაცია მეტად მნიშვნელოვანი, მაგრამ არასაკმარისია იმისთვის რომ ჩვენ კომფორტულად ვიგრძნოთ თავი საერთაშორისო გეოპოლიტიკურ სივრცეში. ნაწილობრივად, ეს მიმართულებები წარმოდგენილია ინტერდისციპლინურ კვლევებში – 0388 ინტერდისციპლინური.

0388 ინტერდისციპლინური მოიცავს:

- სოციალურ მეცნიერებები: ჟურნალისტიკა, ინფორმაციის მართვა;
 0388.1.1 ევროპისმცოდნეობა. ამერიკისმცოდნეობა;
 0388.1.3 ახლო ან/და შუა აღმოსავლეთის კვლევები;
 0388.2.1 ბრიტანეთის კვლევები /ბრიტანეთისმცოდნეობა;
 0388.2.2 გერმანიისმცოდნეობა;
 0388.2.3 კავკასიის კვლევები;
 0388.2.4 ევრაზიისა და კავკასიის კვლევები;
 0388.2. 5 რუსეთისმცოდნეობა;
 0388.2.6 საბჭოთა კვლევები.

რთულია გავერკვეთ, რით განსხვავდება საგანი 0312.2.4 „ევროპული ინტეგრაცია“, „ევროპათმცოდნეობის საგნისგან“ (გასაგებია, რომ პირველი მეორეს ქვესისტემაა), ან რატომ არაა წარმოდგენილი ევროატლანტიკური ინტეგრაცია. ეს, პოლიტიკური თვალსაზრისით, გარკვეული გამოწვევაა და რთულია ავტორების მოტივაციის დადგენა. უფრო ფართე კრიტიკული ანალიზი ამ კომპონენტის წარმოდგენილია მონოგრაფიაში.

უშიშროების თუ უსაფრთხოების სპეციალისტები?

2019 წლის დოკუმენტში ჩნდება – 070204 „უსაფრთხოების კვლევები“. სამეცნიერო და პოლიტიკურ დისკურსში მიმდინარეობს სერიოზული შერკინება ამ ტერმინის თაობაზე. „უსაფრთხოების სპეციალისტი“ ასოცირდება ტექნიკური საფრთხეების სფეროში მოღვაწე პიროვნებასთან.

როდესაც საკითხი პოლიტიკურ სფეროებს მოიცავს, აქ სასურველია საუბარი იყოს უშიშროების პოლიტიკის სპეციალისტებზე. ვინრო სპეციალიზაციაზე კი შეიძლება იყოს წარმოდგენილი მაგალითად, „პოლიტიკური რისკების“ სპეცილიზაცია და ბევრი სხვა. ამის შესახებ არსებობს არაერთი ქართველი მეცნიერის ნაშრომი, მაგალითად, ჰენრი კუპრაშვილის ნიგნი „ეროვნული უსაფრთხოება თუ ეროვნული უშიშროება“ (Kuprashvili, 2014). მეტად მნიშვნელოვანია, ამ საკითხების აუდიტში მონაწილეობა მიიღოს პოლიტიკური მეცნიერების საერთაშორისო ასოციაციის კომპეტენტურმა საზოგადოებამ. საბოლოო ჯამში, ნათლად უნდა ჩანდეს სპეციალიზაციები: სამოქალაქო უშიშროების სპეციალისტი; სახელმწიფო უშიშროების სპეციალისტი, ეროვნული უშიშროების სპეციალისტი; საერთაშორისო უშიშროების სპეციალისტი და ა.შ.

გამომდინარე აქედან, ჩვენ შეგვიძლია დავასკვნათ, პოლიტიკური მეცნიერებების დარგში, ისევე როგორც სხვა სამეცნიერო/საგანმანათლებლო მიმართულებებში, საქართველოში არ არსებობს სისტემური ხედვა და კონკრეტულ შედეგებზე ორიენტირებული სტრატეგია. პროცესი მიმდინარეობს სპონტანურად და ქაოტურად. ცალკეულ ქვემიმართულებას ეძლევა გასაქანი, ცალკეულს – არა. ეს არის ტიპური უპასუხისმგებლო, რედუქციონისტული და გაუაზრებელი ქმედებების ჯაჭვი, რომელიც, საბოლოო ჯამში, ატარებს დივერსიულ ხასიათს.

ამ პრობლემის ერთ-ერთი მიზეზი მდგომარეობს იმაში, რომ პროფესიული საზოგადოება არაა შესაბამისად ორგანიზებული. პროფესიული გაერთიანებები და შესაბამისი სტრუქტურები სახელმწიფოს, ბიზნესის და სამოქალაქო საზოგადოების სექტორებში არ ახდენენ ამ მიმართულებით პოლიტიკის დაგეგმარებას და, ზოგადად, მართვას. არ არსებობს პროფესიული კლასიფიკაციების აუდიტის ეროვნული სისტემა და რეალობა არ ექვემდებარება შესაბამის საერთაშორისო აუდიტს. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ საერთაშორისო დონეზეც ყველაფერი ამ სფეროში დალაგებული და მონესრიგებული არაა. მექანიკური გადმოტანა თავისთავად წარმოადგენს დამატებით საშიშროებას.

საბოლოო ჯამში, საქართველოში არსებული ქრონიკული პოლიტიკური კრიზისების არსებობა, სხვა ფაქტორებთან ერთად, ჩვენ შეგვიძლია დავუკავშიროთ საკადრო კრიზისს და პოლიტიკის მეცნიერებების შესაბამისი სპეციალობების და სპეციალიზაციების პროფესიონალების არარსებობას. როგორც ვხედავთ, ამ პრობლემაზე პასუხისმგებელი, პირველ რიგში, განათლების ხარისხის მართვის რგოლია.

არ არსებობს კომპეტენტური კვლევა, რომელიც, ერთი მხრივ, წარმოადგენდა პოლიტიკის სფეროში არსებულ პრობლემებს, ხოლო, მეორე მხრივ, ამ პრობლემების მართვისთვის შესაბამისი სპეციალობების ადამიანების მომზადების სტრატეგიას წარმოადგენდა.

არსებული პოლიტიკური კონფლიქტების მოუგვარებლობა შეიძლება იყოს განპირობებული პოლიტიკური მეცნიერების სფეროში შესაბამისი სპეციალისტების საკადრო დეფიციტით. ეს მოითხოვს ეროვნულ დონეზე კვლევებს, საგანმანათლებლო სტრატეგიების და ეროვნული კვალიფიკაციების ჩარჩოს საპროგრამო აუდიტს. ამ მიმართულებით, პოლიტიკური მეცნიერების ასოციაციის ხელშეწყობით, სადისერტაციო კვლევის დისემინაციის პროგრამის ჩარჩოში შეიქმნა შესაბამისი პროექტი.

აფხაზეთის პოლიტიკური კრიზისი წარმოადგენს ამ პოლიტიკის მსხვერპლს. ამიტომ, უპირველეს ყოვლისა, აფხაზეთის დევნილობაში მყოფი პოლიტიკური და აკადემიური ინსტიტუციების ერთ-ერთ მთავარ ამოცანად უნდა იყოს წარმოდგენილი პოლიტიკური აფხაზეთმცოდნეობის მიმართულების განვითარება და შესაბამისი სპეციალისტების მომზადება უშუალოდ აფხაზეთისთვის. ამ თვალსაზრისით, დიდ ინტერესს წარმოადგენს თუ როგორ მიმდინარეობს ეს პროცესი აფხაზეთის გახლეჩილი საზოგადოების მეორე მხარეს. მნიშვნელოვანია, რომ კვლევის საგნად მომავალში იყოს არა მხოლოდ აფხაზეთის ტერიტორიაზე მოქმედი საგანმანათლებლო პროგრამები და კვლევები, არამედ აფხაზეთის მოსახლეობის ამ ნაწილის ჩართულობის საკითხი უცხოეთის საგანმანათლებლო პროგრამებში, სახელდობრ, რუსეთის ფედერაციის აკადემიურ სივრცეში.

ლიტერატურა

1. Kiknadze Tamar, Political Philosophy, (In Georgian) (available 20.06.2020 <http://dictionary.css.ge/content/political-philosophy>)
2. Kuorashvili H., “National safety or national security”, Publishing house “Universal”, 2014. (In Georgian) https://gtu.ge/Library/Pdf/El_wignebi/erovnuli_us.pdf
3. On the Approval of the National Qualifications Framework and the Classifier of Fields of Study, Annex 1, Annex 2 (In Georgian), <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4480034?publication=0>.
4. On the approval of the National Qualifications Framework (In Georgian) (available 20.06.2020 at <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/1131547?publication=0>).
5. De Facto States Research Unit (available at <https://defactostates.ut.ee/home-0>).
6. Rusetsky A., Dorokhina O., “Caucasus: Myths and Realpolitic”, 2009 (In Russian)

CRISIS IN THE PROVISION OF PEACE PROCESSES
IN GEORGIA WITH QUALIFIED SPECIALISTS
(DEFECTS IN TEACHING POLITICAL SCIENCE)

Alexander Rusetsky PhD in Psychology, Professor, Head of the Geopolitical Modeling Laboratory at Caucasus International University, International Political Science, Member of the International Association of Political Psychology. Georgia, 0192, Tbilisi, Chargli St., # 73
E-mail: alex_scirs@yahoo.com

Presented by Institute for Political Conflict and Peacebuilding of Tskhum-Abkhazia Academy of Sciences

Abstract. One of the reasons for the unresolved political crises (including Abkhazia) is the insufficient use of political science. We either do not have specialists in the required areas, or trained specialists are not involved in the process. This results from the low level of management of human resources and the education system.

The existing shortcomings in the teaching of political science are due to the faulty normative base, in Georgia's higher education.

The main object of research is the **Georgian School of Political Science** and its political crisis management capabilities.

The subject of the research is the "backbone" of the education system - **the National Qualifications Framework (NQF)** and the structure presented in it, which refers to the training of specialists in the field of political science.

As part of the research

- Based on a comparative analysis, we examined adopted over the last ten years two documents of the NQF;
- These documents were compared and analyzed them with similar documents at the international level;
- The opinion of specialists working in this field was examined;
- Existing technologies in the field of peace process management and their policy on provision with qualified specialists were analyzed.

The results of the study confirm that:

1. The structure of political sciences - professions, specialties, specializations, and narrow specializations within the Georgian NQF does not contribute to the provision of political processes in Georgia (namely - peace processes) with relevant staff.
2. The errors presented in the reviewed NQF documents have a chronic nature, which may result from accidental or deliberate actions, which pose a strategic threat to the interests of the national security of Georgia and require extraordinary transformation.
3. For the positive transformation of Abkhazia's political crisis, it is necessary to create adequate regulatory frameworks and train specialists in relevant political science specializations.

Keywords: *Unresolved conflicts; Political crisis; Diversion.*

ისტორია

History

როინ მეტრეველი	
ვაჟა-ფშაველას „ფიქრები“	1
Roin Metreveli	
“The Thoughts” by Vazha-Pshavela.....	1
გიორგი ანთელავა	
ათათურქისეული რევოლუცია და ახალი ლაიცისტურ-დასავლური პარადიგმა	1
Giorgi Antelava	
Atatürk’s Revolution and the Western-Secular Paradigme in Turkey	1
ქეთევან მანია	
„გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრების“ ისტორიოგრაფიული რეპრეზენტაცია	1
Ketevan Mania	
Historiographic Representation of “The Life of Grigol Khandzteli”	1
კახა კვაშილავა, თეა ქართველიშვილი	
ლევან შარვაშიძის ახლადმიკვლეული საბუთი	1
Kakha Kvashilava, Tea Kartvelishvili	
Newly Discovered Document of Levan Sharvashidze	1
გურამ კუტალია	
კუტალიების საგვარეულო და ძველი აბასთუმანი	1
Guram Kutalia	
The Kutalias Patrimonial And Old Abastumani	2
ეთნოლოგია	
Ethnology	
სალომე ბახია-ოქრუაშვილი	
აფხაზური დიდი ოჯახისა და საოჯახო ყოფის საკითხები.....	1
Salome Bakhia-Okruashvili	
Some Issues of Abkhazian Kinship Family and the Family Life.....	1

რელიგიათმცოდნეობა

Religious Studies

ქეთევან პავლიაშვილი	
ქალის როლი ადრექრისტიანულ საეკლესიო და პილიგრიმობის ორგანიზებაში (დიაკონოსი და საეკლესიო - ქვემოქმედი ქალი)	1
Ketevan Pavliashvili	
Woman’s Part In Earlychristian Church And Pilgrim Organization (Diaconesse And Church Philan- thropy Woman) 1	
გიორგი პაპუაშვილი	
ქართული კულტურის პროვიდენციული დისკურსი	1
Giorgi Papuashvili	
Providential Discourse of Georgian Culture	1
თეა ქართველიშვილი	
იმერთა მეფის ბაგრატ III-ის საეკლესიო ადმინისტრაციული პოლიტიკა.....	1
Tea Kartvelishvili	
Church Administrative Policies of Bagrat III King of Imereti	1
თამარ ფხალაძე	